GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese: Joi'a si Duminec'a.

Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni 3 fl. v. a. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu 28 franci.

Anulu XLI.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr. v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 86. **Dumineca, 10 Novembre|29 Octobre** **1878.**

Hohenwart si Andrásy.

Brasiovu, 9 Novembre 1878.

„Este o cruda ironia a sórtei, ca tocmai acelu barbatu de statu austriacu, la a caruia cadere a contribuitu din respoteri comitele Andrásy, a devenitu astadi celu mai aprigu aperatoriu a politicei esterióre a lui Andrásy. Comitele Hohenwart nu potea se'si resbune intr'unu modu mai simtibilu, ministrulu de esterne nu potea se faca unu serviciu mai bunu acestui barbatu!"

Eata cuvintele, prin cari saluta „Pester Lloyd" cuventarea memorabila, ce a tienut'o comitele Hohenwart in senatulu imperialu din Vien'a la 4 l. c. cu ocasiunea desbaterei generale asupra adressei de respunsu la discursulu tronului. Esclamarea plina de amaraciune a organului, care a servitu atatu de multu si sub tóte impregiurarile politicei barbatului de statu unguru, care conduce de unu siru de ani destinele esteriórе ale monarchiei, esprima atatu de multu si este atatu de caracteristica pentru situatiunea presenta, incatu merita o mai de aprópe consideratiune.

Cetitorii nostri 'si voru aduce aminte de marea iritatiune, ce domnea in tóta monarchi'a, in tómn'a anului 1871, candu se incinsese lupt'a intre ministeriulu Hohenwart din Austri'a si intre dualistii nemti si maghiari, cari nu voieau se sufere cu nici unu pretiu unu ministeriu c'unu programu federalisticu, nu voieau se scie de impacare cu cehii din Boemi'a si cu celelalte nationalitati. In fine dualistii au invinsu. Hohenwart a fostu silitu se demissioneze si indata dupa elu cadiù si ministrulu de esterne Beust si in loculu lui fù numitu „eroulu dilei", comitele Andrásy, pe atunci ministru-presiedinte alu Ungariei. Eroismulu acestuia a statu din aceea, ca a contribuitu a paralisá actiunea de impacare inaugurata de comitele Hohenwart. Deákistii si decembristii incarcau pe Andrásy de laude, ca-ci, diceau ei, elu a scapatu Austro-Ungari'a de hydr'a federalismului, impedecandu astfeliu, cá se nu devina o monarchia slavica. Serviciulu celu mai mare l'a facutu Andrásy atunci fora indoiéla nemtiloru din Austri'a, ca-ci suprematí'a acestora erá in prim'a linea amenintiata, ei strigau, ca Hohenwart voiesce se-i jertfésca in Boemi'a cehiloru, ei mersera cu lamentatiunile loru pana la Berlinu! Decembristii nemti 'lu si primira pe Andrásy la Vien'a cu braçiele deschise si diuariele loru facura din elu peste nópte unu alu douilea Metternich. Simpathiele loru pentru noulu ministru de esterne cu pinteni si cu kalpak, care declarase resbelu slaviloru, ajunsera la culme, candu Andrásy a declaratu in not'a s'a circulara, ca grij'a lui principala va fi a sustiené cele mai amicabile relatiuni cu Germani'a.

Dela caderea lui Hohenwart trecura siepte ani, plini de eveneminte esteriórе. In intrulu monarchiei nu s'a petrecutu nimicu mai insemnatu. Totu comitele Andrásy conduce afacerile ei esteriórе si totu dualistii neamtio-maghiari sunt la carma. Si totusiu ce mare schimbare intre situatiunea de astadi si de atunci. Aceia, cari in 1871 admirau curagiulu manifestatu de comitele Andrásy in combaterea slavismului, ilu acusa astadi a fi ajutoratu numai caus'a slaviloru prin politic'a s'a, a fi compromisu astfeliu interessele dualismului in gradulu celu mai mare. Nemtii decembristi din Austri'a, cari ilu felicitau cá pe unulu, carele a contribuitu a-i scapá la 1871 de imbraçiosiarea ceho-slaviloru, 'i facu acuma opositiunea cea mai inversiunata si declara, ca a condusu monarchi'a pe nesci carari pline de pericule. Si in momentulu, candu nemtii se pregateau a desavuá intr'o adressa catra tronu tóta politic'a comitelui Andrásy, vine Hohenwart, capulu reutatiloru federalistice, ministrulu amicu slaviloru, pe care alu fi resturnatu la 1871 i se atribuia lui Andrássy de gloria, vine si 'lu apera, chiaru in contra amiciloru sei de odinióra s'in contra connationaliloru sei unguri.

In adeveru o cruda ironia a sórtei. Hohenwart si-a sesbunatu asupra lui Andrássy luandu'lu in aperare. Dér' cumu l'a aperatu? Asia incatu fiecare argumentu ce l'a adusu pentru politic'a lui de ocupatiune contiene o teribila acusatiune a lui Andrássy in ochii dualistiloru si in deosebi a maghiariloru. Comitele Hohenwart sustiene ca singur'a erórе a lui Andrássy a fostu, ca n'a pusu in lucrare ocupatiunea Bosniei la timpu, adeca inainte de congressu. Caus'a traganarei lui Andrássy o vede Hohenwart in politic'a interióra. Acést'a pórta vin'a principala ca ocupatiunea a costatu atatea jertfe. Andrássy n'a cutediatu se lucre de-a-dreptulu in contr'a partideloru dela guvernu, de aceea a cerutu mandatulu la Berlinu cá astfeliu aretandu, ca e silitu a intreprinde actiunea bosniaca, se-o justifice inaintea propriei sale partide. Andrásy, dise Hohenwart, a trebuitu se duca in erórе pe ai sei pentru a face possibila acést'a actiune care nu e nici nemtiésca, nici slava, séu maghiara, ci **austriaca**. Andrássy a desveluitu stindartulu negru-galbenu si acést'a o considera Hohenwart de celu mai mare meritu alu lui. Hohenwart aperandu pe Andrássy combate politic'a unilaterala nationala, combate sistemulu domnitoriu suprematisticu si finesce accentuandu, ca numai merge asia, ca o politica tare si cu succesu se pote portá numai cu popóre multiamite, ca problem'a cea mai urgenta a guvernului este a restabili pacea intre popóre. Adeveratu, ca comitele Andrásy n'a potutu face unu serviciu mai mare rivalului seu dela 1871, decatu prin inaugurarea unei actiuni, care, cumu asigurà Hohenwart, trebuie se duca la invingerea principiului egalei indreptatiri

Din camer'a Austriei.

Desbaterea proiectului adressei de respunsu la discursulu tronului propusu de Dr. Kopp si acceptatu de comissiune s'a inceputu in siedinti'a din 4 Nov. Cetitorii nostri sciu, ca acestu proiectu, combate politic'a de ocupatiune a comitelui Andrásy in terminii cei mai aspri, imputandu guvernului, ca a lucratu pe ascunsu pentru ocupatiunea Bosniei si a Herzegovinei dandu asigurari si facêndu promissiuni, pe cari apoi nu lea potutu tiené. Proiectulu se finesce cu urmatóriele cuvinte: „Maiestatea Vóstra binevoiésca pré gratiosu a luá la cunoscintia adenc'a neodihna, de care fura cuprinse popórele Austriei, candu vediura, ca destinele imperiului au fostu conduse pe nesce carari cu totulu noue si pline de pericule, fara cá se se fi ascultatu vocea representantiloru constitutionali ai tierei."

Referentulu Tomasczucu, deputatu Bucovineanu, recomenda mai antaiu proiectulu de adressa spre primire, si ilu depune pe biroulu adunarei. Presiedintele deschide apoi desbaterea generala. Primulu vorbitoriu in contra adressei a fostu comitele de **Hohenwart**. Cuventarea acestuia a fostu cea mai insemnata dintre tóte si se considera cá unu feliu de cuventu-programu alu partidei lui Hohenwart. A fostu fórte interessantu a vedé pe unu Hohenwart, pe unu contrariu politicu nu numai principiariu, ci chiaru si personalu alu comitelui Andrásy, cumu vine acuma se apere politic'a de ocupatiune a rivalului seu celui mai mare; dér' óre facutau elu astfeliu? Nu, Hohenwart a vorbitu in contra adressei si pentru ocupatiune si cu tóte acestea n'a aperatu politic'a comitelui Andrásy, ci din contra a declaratu, ca succesele din Bosni'a nu sunt a se multiami politicei, ci numai armatei, ca ministeriulu de esterne a comisu o mare negligentia, decisenduse asia tardiu pentru ocupatiune. Ministeriulu nu a trebuitu se astepte cu actiunea pana ce s'au organisatu bandele fanatice din Bosni'a. Adeveratu, ca brav'a armata a delaturatu tóte pedecele, dér' acést'a avemu se o multiamimu erasi numai armatei. Actiunea, odata gloriosu inceputa, dise Hohenwart, trebuie se o ducemu la unu finitu gloriosu. Sustienerea Turciei nu mai póte se fia astadi scopulu politicei orientale austriace; Turci'a fiindu stérsa de catra congressulu dela Berlinu din sirulu mariloru poteri, noi trebuie se ne ingrijimu numai de asigurarea fruntarieloru nóstre sudostice ale Dalmatiei si Adriei.

In fine a aretatu, ca incorporarea Bosniei corespunde numai vechiloru traditiuni ale Austriei. Trecêndu la critic'a adressei comitele Hohenwart vine a vorbi asupra politicei interióre a monarchiei — celu mai importantu pasagiu alu cuventarei sale — si dice, ca tóte greutatile interióre, cari impedeca marea actiune din afara vinu de acolo, ca la noi in monarchi'a se face **politica unilaterala nationala, ca totu ce nu e nemtiescu séu unguresc, trece de inimicu séu este tractatu, cá inimicu**, ca de aci vine si fric'a de inmultirea elementului slavicu, de aci trist'a aparintia, ca sistemulu domnitoriu nu scie ce se incépa cu doue tieri de nou castigate, de aci politic'a, care cere, cá Austri'a se abdica cá potere mare pentru cá se remana potere mare partid'a domnitóre. Ce adressa este ast'a, care dupa unu siru de imputari nu póte se dica alta, decatu „ne tememu"? Domniloru! rupeti acést'a harthia, dise Hohenwart, indreptati catra Maiestatea S'a o adressa, in care se diceti, ca sunteti gata a face, cá cuventulu datu in numele Austriei se se tiena, desi recere jertfe grele. Diceti inse si aceea, **ca asia nu mai merge, ca numai cu popóre multiamite se póte portá o politica tare, ca prin urmare prim'a si cea mai urgenta problema a guvernului este a restabili pacea intre popóre.** (Bravo! in drépt'a.)

Intre vorbirile pentru adressa se distinge acea a tinerului deputatu polonu din Galiti'a Hausner. Vomu reveni inca la acésta interessanta desbatere. Ea s'a finitu prin aceea, ca proiectulu de adressa susu memoratu s'a primitu cu mare maioritate in siedinti'a din 5 Novembre. Va se dica, adunarea deputatiloru austriaci s'a declaratu in contra politicei comitelui Andrásy! —

Congressulu nationalu bisericescu

alu romaniloru gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a.

In siedinti'a XIII, a urmatu la ordine reportulu comissiunei scolastice. Reportorulu comissiunei Stef. Iosifu, cu privire la propunerea facuta de Preasanti'a S'a Episcopulu Ioanu Metianu, pentru infiintiarea unei **preparandie de fete** pentru provinci'a metropolitana, si la propunerea dep. Vincentiu Mangr'a, pentru infiintiarea unei **academii teologice** propune, si congressulu recomenda aceste propuneri consistoriului metropolitanu spre studiare si a vení la congressulu viitoriu cu unu proiectu motivatu in privinti'a infiintiarei acestoru institute.

Subreportorulu comissiunei scolastice, Dr. Iosifu Hodosiu, facêndu istoriculu **fondului de pensiune invetiatorescu**, afara cumca desi diecesele au facutu pasii necesari si la timpulu seu pentru infiintiarea fonduriloru proprie de pensiuni, totusi ministeriulu de culte si instructiune a denegatu acestu dreptu dieceseloru, propune deci a se face in caus'a acest'a o representatiune la ministeriu, si acést'a se o presenteze ministrului o deputatiune, carea in casu de trebuintia se faca pasi pana si la inaltulu tronu. Propunerea primindu-se din partea congressului, cu compunerea adresei se insarcinéza Dr. Hodosiu si Parteniu Cosma, er' in deputatatiune, se alegu 7 membri, metropolitulu cu episcopii, cav. de Puscariu, A. Mocioni, P. Cosma si An. Trombitasiu. Totu reportorulu Dr. Hodosiu reportandu

in privinti'a oprirei cartiloru de scóla, prin ministeriulu de instructiune, face propunerea a se recercá ministrulu de culte prin o adresa, ca inainte de a publicá oprirea cutarei carti, se intrebe autoritatile nóstre scolare, déca cartea respectiva e introdusa in scóle de consistoriele eparchiale, totodata se spuna motivele oprirei cu indicarea chiaru a pasageloru dificultate, pentru a se constatá incatu dificultarea este intemeiate si in catu nu. Propunerea acést'a se primesce.

Subreportorulu P. Suciu, in privinti'a representantiloru in comitetele scolare comitatense, propune. si congressulu decide, ca autoritatile nostre scolare se se acomodeze in privinti'a acést'a legiloru sustatóre, avêndu in vedere interessele scóleloru nóstre confessionale. Ér' in privinti'a scauneloru scolare decretate prin lege, se decide a se declará, ca comitetele parochiale la noi formézа totodata si scaunele scolare.

In siediuti'a XIV. a urmatu continuarea reportului comissiunei scolare. Cu privire la starea scóleloru din fostulu confiniu militaru banaticu, subreportorulu I. Jonasiu face istoriculu acestoru scoli, aretandu ca dupa originea loru ele sunt scóle confessionale, si guvernulu le pretinde a fi scóle comunale. Propune si congressulu primesce, ca atatu in caus'a fondului scolaru granitiarescu catu si pentru castigarea scóleloru granitiari pe sém'a confessiunei nóstre, se se faca o representatiune la ministeriu. Cu substernerea acestei'a se insarcinéza deputatiunea esmisa in caus'a fondului de pensiuni.

Dupa acést'a a urmatu reportulu comissiunei scolare despre activitatea senatului scolariu in consistoriulu metropolitanu. Din acestu reportu resulta, ca in decursulu periodului de timpu dela 1875—1878 au incursu, dupa cum se póte vedé din protocólele de esibite, cu totulu 705 numeri, din cari de resortulu senatului scolariu au fostu 74 si si-au aflatu resolvirea loru iu 5 siedintie. Cause disciplinari apelate au fostu numai 3, dintre cari 2 s'au resolvitu un'a e in restantia.

Cu finea anului scolaru 1877 au fostu copii deobligati a frecuentá scól'a: in Archidiecesa 81,465; Dieces'a Aradului 48,077; Dieces'a Caransebesiului (fara de confiniulu militaru) 19,672. In districtulu Oradiei-mari 22,252. Cu totulu 171,466. — Din acesti'a au fostu in etatea dela 6—12 ani: In Archidiecesa 57,013; in Dieces'a Aradului 32,606; in districtulu Oradei-mari 15,261. Sum'a 104,880. — In etatea dela 12—15 ani, in Archidiecesa 24,452. Dieces'a Aradului 15,471; districtulu Oradii-mari 6991. Sum'a 46,814. — Caus'a ca cifrele de sub II. si III nu consuna cu cele de sub I. precum ar' trebui se fia, se motivéza prin aceea, ca in Dieces'a Caransebesiului nu s'a facutu impartirea dupa etate ci numai dupa secsu.

Dupa secsu au fostu in Archidiecesa (nu s'a facutu evidentu). Dieces'a Aradului copii 24,715, fetitie 23,362; Dieces'a Caransebesiului copii 10,402 fetitie 8270; Oradea-mari copii 11,831, fetitie 10,421. Sum'a copii 46,918, fetitie 43,053. — Au frecuentatu scól'a in Archidiecesa 54,459; Dieces'a Aradului 11,020; Dieces'a Caransebesiului 9304; distictulu Oradii-mari 5609. Suma 80,392. Subtragendu acestu numeru de copii umblatori la scóla din numerulu copiiloru deobligati a frecuentá scól'a indicatu la I. resulta, ca preste totu nu au frecuentatu scól'a — 91,074 copii.

Dupa secsu au frecuentatu scól'a: In Archidiecesa (nu s'a facutu evidentu); in Dieces'a Aradului copii 9668, fetitie 2452; in Dieces'a Caransebesiului copii 6734, fetitie 2573; in Dieces'a Oradiei-mari copii 3515, fetitie 7019, In comparatiune cu anulu premergatoriu a crescutu numerulu copiiloru umblatori la scóla — in Dieces'a Caransebesiului, — cu 1082 séu 184% — In privinti'a celorlalte eparchii se observa, ca in Archidiecesa nu s'a facutu reportu scolaru anulu 1877; ér' in protocolulu sinodului dela Aradu la pag. 16 se face adeveratu provocare la conspectulu senatului scolaru, care conspectu inse nu se afla aclusu la protocolu.

Scoli elementari si capitali au fostu in Archidiecesa 733, Dieces'a Aradului 359, Dieces'a Caransebesiului 234, districtulu Oradiei-mari 315. Sum'a 1641.

Numerulu invetiatoriloru au fostu in Archidiecesa 827, in dieces'a Aradului 359, in Dieces'a Caransebesiului 234, in districtulu Oradii-mari 208. Sum'a 1628.

Gimnasii sunt 2, unulu superioru in Brasiovu si altulu inferioru in Bradu; celu de antaiu cu 171, celu din urma cu 52 elevi. Scóla reala impreuna cu gimnasiulu din Brasiovu are 73, cea comerciala 17 elevi. Scól'a primara totu de acolo are 272 copii, 177 fete si scól'a de meseriesi 50 elevi. — Institutulu pedagogicu din Archidiecesa are 101 clerici si 20 pedagogi, celu din Aradu are 81 clerici si 96 pedagogi. Institutulu din Caransebesiu are 31 clerici si 28 pedagogi.

Pentru inaintarea trebiloru scolare consistoriulu metropolitanu propune in reportulu seu sistemisarea postului de asessoru referinte in senatulu scolariu metropolitanu. In privinti'a acést'a in sinulu comissiunei s'a ivitu doue propuneri, un'a a maioritatii. care sustienea necessitatea unui astfeliu de referinte, si alt'a, care nu recunósce acésta necessitate, aflandu ca astfeliu de institutiune sta in contradicere cu statulu organicu. Din incidentulu acestoru propuneri s'a incinsu o desbatere infocata din ambele parti. Oratorii pro si contra nu incetau. In fine congressulu, dupa cererea a 20 membrii puindu la votu secretu propunerea minoritatii din comissiune, acést'a se primesce cu 35 voturi contra la 28 voturi.

„Biseric'a si Scól'a."

Grecisarea romaniloru din Macedoni'a.

„Curierulu Orientului", diuariu, care ese in Constantinopolu si alu carui redactoru este unulu din cei mai zelosi filoromani, a publicatu din Nevést'a (Macedoni'a) o corespondintia relativu la aueltirile greco-fanariotiloru, ce-o vedemu tradusa in „Resboiulu" si in care se dice intre altele:

„Am vediutu din diuariulu capitalei, ca dupa propunerea dlui Waddington, representantulu Franciei, congressulu din Berlinu a decisu, ca locuitorii din Turci'a europénа se potu bucurá in viitoru de libertatea civila si religiósa fara osebire de rása si cultu. Hei bine, eu credu ca acésta hotarire a congressului privesce póte pe alti locuitori, dér' nu pe ai Turciei europene, pentru ca in Turci'a sunt mai in tóte orasiele si orasielele congrese de greci-fanarioti, cari oprescu in tóte dilele libertatea civila, adeca invetiarea limbei materne tutuloru celoru, cari nu sunt de vitia grecésca. Dvóstra sciti, ca orasielulu nostru Nevést'a este locuitu numai de romani. Acum doi ani era aci unu june Nevestiotu, anume Constantinu Ionescu, care 'si-a facutu studiele la Bucuresci si se intorsese in patria. Cativa din cei mai bogati compatrioti ai nostri, voindu se invetie pe fii loru si pe fii altoru parinti seraci limb'a materna, au angagiatu pe tenerulu Ionescu cá institutoru, platindu'lu din pung'a loru propria, de óre-ce veniturile scóleloru nóstre comunale sunt in manele unoru romani greciti, cari urmarescu cu tóte midiulócele potinciόse grecisarea compatriotiloru loru romani. Ionescu inse nici n'a fostu ingaduitu a dá lectiuni copiiloru in scól'a nóstra comunala, ci a fostu silitu se invetie in propri'a s'a locuintia. In urma s'a mai intorsu in patria si unu altu patriotu, d. H. Nacea, care asemenea -si a facutu studiele in Bucuresci. Romanii, vediendu, ca cresce numerulu copiiloru, cari alergau la lectiunile de limba materna, si ca d. Ionescu nu 'i de ajunsu pentru toti, angagiara si pe d. H. Nacea, cá alu doilea invetiatoru la scól'a romana. Atunci unu Nevestiotu 'si a oferitu propri'a s'a casa, situata in midiuloculu orasiului, pentru a se instalá acolo provisoriu o scóla romana.

O observare am de facutu aci. De cate ori greco-fanariotii au voitu se 'si atinga scopulu, s'au servitu de autoritatile imperiale, cá de organe órbe si supuse. Caimacamulu din Florin'a s'a grabitu a merge la Nevést'a, insoçitu chiaru de episcopulu grecu si de unu bim-basia de zapcii. Indata ce au sositu la Nevést'a, acesti doi au facutu nóptea o cercetare in casele celoru doi professori, dér' fara folosu. In adeveru, n'au potutu gasi la ei, de catu cateva carti scolare in limb'a romana, procurate prin autoritatile imperiale din Salonicu si trecute prin censura. Dér' comedi'a s'a sfersitu cu inchiderea scólei romane si cu arestarea celoru doi professori, cari au fostu dusi, cá criminali la Florin'a, pentru a fi tramisi de acolo la Monastiru. Patru s'au cinci persóne din cele mai cu influintia dintre romani au insoçitu pe cei doi professori. Remane acum a se sci déca mutisarifulu din Monastiru va sci se descopere intrig'a si nevinovati'a celoru doi romani, cari n'au comisu alta crima, de catu ca au predatu limb'a nationala.

Din camer'a romana.

D. presiedinte alu consiliului si ministru de lucrari publice I. Bratianu.

(Fine.)

D-loru, permiteti'mi se dicu cateva cuvinte asupr'a cestiunei Dobrogei, incependu prin a ve spune, ca pana acumu nici unui strainu nu 'i-a venitu in gandu, ca se va gasi unu romanu, care se fia contr'a luarii Dobrogei. D-loru, tractatulu dela Parisu ne a datu Basarabi'a, pentru-ca imperatulu Napoleonu si toti ómenii sei de statu dobandisera incredintiarea, ca romanii au intr'ensii poterea de a se desvoltá si a devení bulevardulu cerutu alu Orientului. De aceea ni s'a datu o bucata a Basarabiei cu Delt'a Dunarei: din nemernici'a ómeniloru, cari erau pe atunci la potere, mai alesu in Moldov'a, la care se alipise Delt'a, unde in capulu guvernului erá unu strainu, Vogoride, s'a perdutu si amu remasu cu Basarabi'a, fora apa. Noi nu amu avutu nici unu peticelu, nici chiaru dreptulu de a pescui in canalulu ce despartiea Dobrogea din insulile din Dunare; gâscele din tiéra erau prinse de turci de pe apa. Ei bine, noi ne amu presentatu inaintea Congressului dela Berlinu si amu lucratu nu numai pe lenga toti plenipotentiarii poteriloru, ci si pe lenga toti ómenii, cari poteau se aiba o inrîurire asupr'a loru. Catra Russi'a ne presentamu cu dreptulu nostru ab antiquo si ii diceamu: Basarabi'a niciodata nu a fostu a vóstra, ci a nóstra, si fora dreptu ne-ai luat'o si inainte cá si acumu, calcandu angagiamentele formale, pe care le ai luatu; ér' Europei 'i diceamu, ca Basarabi'a e unu interessu europénu se fia in manile nóstre. Ca-ci candu te adressezi la ómeni de statu, nu e cestiune nici de sentimente, nici de afectiuni. nici chiaru de nenorocirea, care póte te isbesce, e cestiune numai se fia unu interessu, care se'i privésca directu si pe ei. Libertatea guriloru Dunarii erá de unu interessu europeanu si mai alesu de unu interessu directu germanu si austriacu. Fiti incredintiati, d-loru, ca nici un'a din poteri n'a datu Basarabi'a cu bucuria Russiei, dér' tóte au facutu prin darea ei unu sacrificiu pentru pace; fiindu-ca, dupa cumu va spusu fórte adeveratu colegulu meu, de cate ori plenipotentiarii russi vorbeau de vr'o concessiune óre-care, poterile le respundeau: v'amu datu destulu, v'amu datu Basarabi'a. Ne-a luatu dér' Europ'a Basarabi'a, dér' ne-a datu Dobrogea. Dupa cumu s'a disu, au avutu acestu simtiementu de delicatetia tóte poterile si nu au disu, ca ne-o dau cá schimbu, ci fiindu ca tiu la libertatea navigatiunei Dunarii. Si in adeveru, ca fora a posede unu tiermu alu Dunarii, noi nu potemu avé in posessiune gurile Dunarii. Ne-a datu dér' Europ'a Dobrogea cá se fimu riverani, ne-a datu gurile Dunarii si ne-a datu chiaru insul'a Sierpiloru, pe care a adaus'o pe urma si dandu-ne aceste tóte, Europ'a a aretatu temerile, ce-ar' fi avutu pentru libertatea Dunarii, de ar' fi facutu altfeliu si asigurarile, ce vede in privinti'a acést'a, dandu-le noue.

D-vóstra inse diceti: dá, dér' are se vie Russi'a se voiésca a trece prin Dobrogea si are se ne o iá pentru acést'a; si pe candu se dicea acést'a unu altulu a adaugatu: de ce s'o mai luamu, déca are se ne-o reiá Russi'a? Dér' ne luandu-o, óre strainii nu au se ne dica cu dreptu cuventu: Basarabi'a poteti se o aparati mai bine? Ce ar' poté se respundia la o asemenea obligatiune acei ce se opunu la luarea Dobrogei? Nimicu seriosu: ca-ci in adeveru, nu este de tagaduitu, ca Basarabi'a, pe care o perdemu, n'are hotare, care se póta fi aparate catu de puçinu in contr'a unei invasiuni, este unu campu deschisu, impossibilu de aperatu. Totu asiá e si cu Dobrogea, care este despartita de Russi'a prin celu mai mare fluviu alu Europei si prin mare? Nu, Dobrogea evidentu este multu mai aperata naturalu in contr'a invasiuniloru decatu Basarabi'a. Prin urmare, déca diceti, ca nu potemu aperá libertatea Dunarei fora a avé Basarabi'a multu mai lesne de cuceritu, cumu poteti se sustieneti, ca nu o potemu aperá avendu Dobrogea, multu mai usioru de aperatu decata Basarabi'a? Si apoi, d-loru, nu perdeti din vedere, ca atunci candu Russi'a va voi a ne luá Dobrogea, spre a se face stepana pe gurile Dunarii, niciodata noi nu vomu fi singuri spre a aperá Dobrogea si gurile Dunarii, conditiunile voru fi cu totulu altele atunci, decatu astadi. Europ'a 'si-a pastratu comissiunea dunaréna, a luatu tóte garantiile possibile pentru libertatea Dunarii, a doveditu cu acést'a interessulu celu mare, ce are pentru libertatea navigatiunii pe acestu fluviu; si prin urmare, nu voru poté niciodata muscalii se ne iá Dobrogea, gurile Dunarii, decatu printr'unu resbelu mare. Nu uitati, ca tocmai din acestu punctu de vedere Europ'a ne-a datu locu in comissiunea dunaréna. Acest'a e inca unu argumentu in contr'a acelor'a, ce nu voiescu se primimu Dobrogea. Déca acei d-ni nu voiescu a luá Dobrogea, fiindu ca nu o se potemu s'o tienemu, apoi Delt'a Dunarii, care ni s'a datu, cumu o s'o pastramu si fora Basarabi'a si fora Dobrogea? Atunci ce voiti d-vóstra? Se ne inchidemu aici din tóte partile, se redicamu unu zidu slavicu de tóte partile in giurulu nostru? Alte natiuni facu resbele crancene, cá se aiba seu gurile unui fluviu séu o mare, si noi, pentru amendoue se refusamu de a le avé? Acést'a ar' fi cá se afirmamu, ca suntemu cei mai nemernici din tóta lumea. (Aplause.) Intielegu, ca amu refusatu se cedamu Basarabi'a, fiindu-ca n'amu voitu se ne facemu vendiatori ai pamentului

strabuniloru nostri. (Aplause.) N'amu voitu se facemu acést'a cu nici unu pretiu, cu tóte ca ni s'a disu, ca déca primimu schimbulu, ne da ori-catu vomu vré din Bulgari'a. Ní s'a disu: cereti ori-cate miliarde dela Russi'a; elle doit vous les payer, si eu am respunsu d'impreuna cu colegulu meu, ca banii 'i facu ómenii vrednici, dér' pamentulu stramosiescu nu se póte face. (Aplause.) Dér' noi amu esageratu, amu spusu, ca nu potemu se pastramu Dobrogea fora Basarabi'a, si nu voimu se luamu acésta respundere inaintea Europei, care póte intr'o di va cere socotél'a aceloru, cari au datu Basarabi'a, nu amu voitu se ne facemu complici; noi amu lasatu Europei respunderea acést'a. Dér' dupa ce Europ'a a luatu asupr'a ei tóta respunderea, se venimu noi astadi si se nu primimu Dobrogea, ar' fi de a aretá, ca suntemu nemernici, fiindu-ca, cumu am disu si in Senatu: Cumu Pamentulu acel'a, care este intre mare si intre celu mai mare fluviu alu Europei, la care ravnesce tóta lumea, noi se dicemu, ca n'o se'lu potemu stapaní, tocmai noi, ai caroru stramosi au versatu acolo siróie de sange, ca-ci Dobrogea a fostu pamentu romanu si tocmai mai pe urma a devenitu campu deschisu tuturoru invasiuniloru, cari au navalitu din Asi'a. Acest'a ar' fi potutu se fia unu argumentu; dér' timpurile invasiuniloru barbare au trecutu; astadi numai este téma, ca are se vina o invasiune a barbariloru din Asi'a, fiindu-ca ei astadi sunt sclavii popóreloru civilisate din Europ'a, ai Russiei si ai Angliei. Astadi nu póte se fia vorb'a, de catu de o çucerire regulata a unei poteri europene. Eu intrebam odata pe agentulu russescu, pe baronulu Offenburg asupr'a acestei temeri si'mi dicea: noi se ve luamu? Dér' nu avemu pamentu destulu? Atunci am disu: incepu se banuiescu, ca-ci nu este nici unu omu in lume, care se dica: nu'mi dá Dómne. Spune-mi, ca Romani'a, devenindu stapana a guriloru Dunarii, representa acolo unu interessu europeanu, si déca ve'ti incercá ati vedé pe Europ'a in peciòre, fiindu-ca gurile Dunarii nu le póte lasá niciodata Europ'a se cadia sub stapanirea russesca. Eu nu potu se impartasiescu semtiementele d-lui Ionescu, care facea apelu la generositatea Russiei, eu nu am credintia in semtiemente ale guverneloru, nici ale natiuniloru, ci numai in interessele loru, si cu tóte, ca principele de Bismarck a disu, ca gurile Dunarii nu sunt de unu interessu germanu, totusi poporulu germanu respunde din contra, fiindu-ca gurile Dunarii sunt de unu interessu capitalu pentru Germani'a, si acésta idea o impartasiesce chiaru si princ. de Bismarck, dér' a trebuitu s'o ascundia unu momentu, pentru scopuri politice, in interessulu pacii. Gurile Dunarii sunt mai alesu pentru Austri'a de unu interessu cu totulu particularu, si noi suntemu sentinela aperatóre a guriloru Dunarii. Asiádér' se fimu barbati, se fimu cu minte si nu ne vomu aflá niciodata façia in façia cu o singura potere, care ar' voí se cucerésca gurile Dunarii.

Diceau unii oratori, ca noi traimu din ilusiuni. Ei bine, inca intielegemu acést'a, candu Dobrogea erá tiéra turcésca si candu credeamu, ca Turci'a este chivotulu nostru si ca numai, déca ea va fi tare si mare, noi potemu se scapamu. Intielegeamu atunci se dicemu, cá se nu atingemu pe Turci'a; dér' astadi chiaru Turci'a se simte fericita, ca la gurile Dunarii va vedé in noi unu elementu, care nu ameniutia se'i ie nici Constantinopolu, nici Epirulu.

Dér' se mai dice, ca bulgarii au se ne faca resbelu. Numai discutu cestiunea, ca Dobrogea nu este tiéra bulgarésca, si ca prin urmare bulgarii nu au asupr'a ei nici unu dreptu. Dér' ati studiatu d-vóstra Dobrogea. In Dobrogea sunt nesce colonii bulgaresci mai mici, decatu cumu sunt coloniile din Basarabi'a, ceea ce dovedesce, ca populatiunea principala a Dobrogei sunt romanii, ér' nu bulgarii, cari au venitu mai tardiu si s'au asiediatu aci cá colonisti. Apoi, déca este asiá, pentru ce nu v'a fostu téma de bulgarii din Basarabi'a, cari erau numerosi, si cari prin administratiunea guvernului nostru constitutionalu sunt mai destepti si dispunu de mai multe midiulóce materiale, morale si intelectuale? Ei bine, nimeni nu póte se dica, ca bulgarii au se se scóle contr'a nóstra; nimeni nu póte se dica, ca Dobrogea este bulgarésca; nimeni nu póte se se gandésca, ca coloniele de acolo au se se redice in contr'a nóstra.

Eu sunt incredintiatu, ca nu va fi unu singuru bulgaru, caruiá se'i vina idea se ne faca opositiune, celu puçinu o opositiune seriósa; póte se se gasésca unu omu, doui din bulgari, care se se incerce se scóle populatiunea, dér' o resistentia seriósa, se fiti siguri, ca nu va fi. S'a adusu de esemplu Herzegovin'a si Bosni'a; apoi póte fi comparatiune intre acestea si Dobrogea? Situatiunea este óre aceeasi? Dovada, ca nu va fi nici o resistentia, este, ca ei nu s'au opusu russiloru, nu s'au opusu nici turciloru, cari 'i-au cuceritu, si nu s'au opusu, pentru-ca sunt ómeni, cari traiescu in campuri bogate si au trebuintia de pace. Fiti dér' incredintiati, ca in Dobrogea nu vomu gasi nici o resistentia. Aveti credintia in barbati'a romaniloru, ca voru sci se faca o Romania libera dintr'o tiéra, care a fostu a stramosiloru nostri, dintr'o tiéra bogata, care ne asigura de gurele Dunarii. Numai atunci Romani'a póte se fia de interessu europeanu, candu vomu avé gurele Dunarii in manile nóstre. Candu inse nu vomu avé Dobrogea, nu vomu avé nici gurile Dunarii si tiér'a nóstra ne mai presentandu nici unu interessu europeanu, atunci celu d'antaiu strainu venitu 'si va jocá calulu in Romani'a dupa placulu seu si acei, cari au voitu totdeaun'a se ne inghitia, voru domni peste vointi'a romaniloru. (Aplause prelungite.)

Têrgulu de fete dela „Gain'a". (A geinai leányvásár.)

Traductiune din diuariulu belletristicu maghiaru „Fővárosi Lapok" dupa E. Sarkady.

Muntele „Gain'a" mai inainte se tienea de comitatulu Zaraudului, acuma inse, dupa desfiintiarea aceluia, se tiene de comitatulu Huniadorei. In partea nordica a acestui comitatu se afla acea grupa de munti, care se intinde pana la Abrudu, unde se impreuna cu „Detunat'a". Unulu din cele mai inalte vêrfuri ale acestei grupe este Gain'a, pe alu careia platou, care are o estensiune de aprópe doue miluri, se tiene stramosiesculu têrgu de fete.

Numele muntelui 'si are povestea s'a, pe care simplulu poporu locuitoriu in giuru cu profunda convictiune o enaréza strainului. Mie mi-a spus'o unu motiu (romanu din muntii apuseni) betranu. Observu, ca „Geina" e cuventu romanu si insemnéza: gaina. Povestea suna:

Unu bietu jidanu betranu pribegieá odinióra prin muntii aceia, cautandu-si patria. Fiindu ostenitu, adormí pe acelu vêrfu de munte. Deodata unu sgomotu mare 'lu destéptà din somnu, se uita impregiuru si vede, ca nu departe de elu se asiediase o gaina de auru de marime estraordinara. Jidanulu alérga dupa ea si cauta s'o prinda. Dér', candu se apropiase, ea se redicà si sburà departe pana la Rosi'a, unde mai pe urma se lasà josu. De atunci sunt acolo bai de auru, ca-ci gain'a de auru e mam'a aurului, ér' omului nu-'i este ertatu s'o véda, ca-ci catu o vede, sbóra si cine a vediut'o, móre. Bietulu jidanu inca a moritu, de mirare s'a prefacutu in stanu de pétra.

Asiá o povestesce tieranulu munteanu, cumu a audit'o dela mosiulu seu, si asiá o spune mai departe nepotului seu. Déca a crediut'o acel'a, crédia-o si acest'a. Asiádér' pe muntele „Gain'a" se tiene têrgulu de fete.

Serbarea acestei datine strabune cade pe Dumineca dupa diu'a santiloru Petru si Pavelu a calindariului resariteanu. Din impregiurime departata vine atunci poporulu aici, neveste si fete in haine serbatoresci. Intre femei gasesci cate un'a chiaru si de cate o suta de ani. Ceat'a fecioriloru sosesce cu flori in palaria, in peptariu venetu si 'n cióreci impodobiti cu siuóre vinete. Cei mai cu stare vinu calari, ér' altii, carora nu le da man'a, pe josu, dér' nu lipsesce, numai se póta veni, nici celu ce locuiesce diece miluri departe. Este interessantu a privi la cei ce vinu, ca-ci si femeile tocmai asiá de bine stau calari, cá si barbatii. Catra amiédi s'au adunatu mai toti si acuma se incepe „têrgulu".

Astadi, in contra numirei sale, numai este têrgu, ci chiaru numai o serbatóre poporala interessanta. Bine, ca pana la amédiu se face si ceva têrguiéla, cine are ceva de vendutu, imbiia pe cei ce voru se cumpere, dér' vendiarea aici este scopu secundariu. Trecerea cea mai mare o are vinulu si rachiulu. Beuturile aceste facu voia buna, si de ast'a au lipsa pe dupa amédiu.

Am intrebatu pe unii ómeni mai betrani, ca óre si mai inainte asiá se tienea têrgulu? Unulu dintre ei cu placere 'mi respunde: „Ba dieu, nu se tienea asiá, domnule. 'Mi aducu aminte, ca pre candu eramu copilu, fete de capetatu nu venieau cu man'a góla cá astadi, ci s'aduceau si zestrea cu sine. Déca i placea fat'a ori zestrea, si nici fat'a nu se impotriviea, feciorulu 'i dá man'a, pop'a erá de façia: il cununá. Atunci nu se cerea carte de botezu, iute se facea nunt'a. Ei, dér' e greu aici se se suie si omulu singuru, dér' inca si cu averea s'a. Asiá apoi cu incetulu s'a perdutu datin'a. Dér' nu face nimica! Fete de capetatu si acuma sunt destule aici si astadi multe casatorii voru fi urmarea têrgului dela Gain'a. Déca vreai, 'ti poti duce si d-t'a de aici o nevésta acasa. Sunt bune la lucru fetele acestea." — I-am multiumitu betranului pentru sfatulu seu celu bunu si m'am dusu mai departe se privescu.

Aici poti vedé fete de admiratu, abia gasesci ocasiune a critisá. Aerulu celu bunu de munte rosiesce feçiele loru si dintii loru toti sunt de albetia orbitóre. M'a primitu mirarea, ca abia ici colo vedi cate o fata bruneta, pe candu feciorii toti sunt óchesi. Óre Darvinu scire-ar' spune, cumu vine asta? Imbracamintea femeiloru afora de hainele de panza cusuta din cretintia, legata inainte si indereptu si dintr'unu peptarelu de diferite colori, tivitu fórte frumosu, ér' la gâtu au salba de margele séu de monete. Femei mai cu stare pórta haina si peptaru de matasa, ér' la gâtu salba cu monete de auru. Fetele 'si impletescu perulu in doue cositie, cari atêrna in josu, ér' nevestele pórta o carpa pe capu. Barbatii mai toti sunt ómeni mari si cu umeri largi, nici unulu nu cade in hectica, acea bóla acolo nu se cunósce.

Amblaiu peste estinsulu platou alu muntelui. Doui moti betrani se alipira lenga mine. Le placea atentiunea mea pentru tóte celea si bucurosu 'mi dau deslusiri. Unulu admirá multu carticic'a mea de schitie. Am observatu, ca 'lu apucase curiositatea de a sci, ce scriu eu in ea. Dér' crediu, ca nu se cade a intrebá. Eu tocmai aruncasemu pe hartia desenulu muntelui din façia si tieneamu inaintea betranului carticic'a deschisa.

„Dapoi, ca aici e vapsitu chiaru muntele satului nostru. Tocmai asia unu vêrfu are." S'a bucuratu ca a nimerit'o, ér' pe mine incepù a me stimá fórte. Ajunseramu la unu colnicelu, pe care se aflá o mica cruce de lemnu. „Acel'a este unu mormentu", dise elu. — „Dér' cine avù placerea se'lu ingrópe aici?" — „Aci se odihnesce unu bietu omu, pe care l'a ajunsu furtun'a in muntele acesta. N'a potutu scapá. L'a prinsu vertejulu si l'a trasnitu fulgerulu." — „Asiá este, ca e primejdiosu a fi aci pe vreme rea?" — „Mórte fora scapare. Cu furtun'a vine vertejulu si cine ajunge in poterea lui, acel'a e gata. Fulgerulu totdeauna lovesce in midiuloculu vertejului. Asiá a patit'o si bietu omulu acest'a. Candu au datu nesce pastori de trupulu mortului, corbii se si apucasera de elu. Dér' totusi l'au ingropatu frumosu. Si pop'a a venitu se-i dé cinstea cea mai de pe urma."

Candu amu ajunsu la finea platoului pe unu vêrfu de munte, am vediutu o statua. „Ce feliu de monumentu este acel'a?" — „O! acela e mandri'a nóstra!" Cei doui betrani priveau intr'acolo cu suspine mute. „Pentru ce e asiediatu acolo?" — „Inaltiatulu nostru Imperatu de acolo s'a uitatu peste intréga tiér'a nostra."

M'am suitu la monumentu, de unde aveam o privire mareatia. Se vedeau cei mai frumosi munti ai Ardealului si cu telescopulu meu am vediutu Aradulu, Oradea-mare. Ap'a Muresiului celui linu se parea cá unu siorpe. Monumentulu facutu din granitu stà pe unu fundamentu grosu si inaltu cam de 2 stanjini. In vêrfu se afla vulturulu cu doue capete. Din inscriptiunea deja stérsa cu mare greutate se mai póte descifrá, ca a fostu redicatu in 1852, candu imperatulu Franciscu Iosifu, cercetandu Ardealulu, se sui si la acelu locu. Acésta cercetare o anuncia monumentulu.

„Eu' spunemi, mosiule, ai fostu si Dt'a pe aici, candu a venitu domnitoriulu? — "Fost'am dieu eu, si póte chiaru pe loculu acest'a am statu Am vediutu pe junele imperatu calarindu p'acelu munte pe mandru armasaru. L'am vediutu cum a datu man'a cu Axente (tribunu alu poporului in 1848). Hei ca pentru multu n'asi da-o. Maic'a mea a facutu balmosiulu (mancare de munte de faina de cucuruzu si untu), din care a mancatu imperatulu si l'a platitu cu cinci galbini. Numai totu n'a fostu cu cale, domnule, ca imperatulu si-a uitatu de Iancu*) ca dieu ar' fi potutu fi ómeni buni amendoi. — „D'apoi, mosiule, revolutí'a nu va adusu nici unu bine" — „Nu, domnule, e dreptu. Dér' de ar' mai suná odata buciumulu in muntii nostri si de ne ar' spune, ca tatalu poporului, imperatulu (niciodata nu dicea „regele") e in primejdia, noi totusi totu asia ne amu purtá. Imperatulu e sfântu.

Mai politisà mosiulu cu mine puçinu si apoi ne intórseramu la loculu têrgului, unde petrecerea curgea grosu. In patru locuri era musica. Antaiu au intonatu diverse cantari poporale, apoi incepura a dice de jocu. Instrumentele erau de trei feliuri: violina, flauta si cobza. Tonurile, cari te invitá la jocurile Ardelean'a si Batut'a esiau destulu de bine din instrumentele caruntiloru lautari. Nici nu se socotira multu flacaii, ci se pusera in siru si cerura se se faca linisce. M'am asiediatu se privescu si me apucase puçina grija vediendu, ca feciorii, care de care apucara in mana cate-o bêta ferecata. Dér' apoi ei n'aveau de gandu se se bata cu ele. Erau cam la doisprediece feciori, cari stau in mediulocu. Unulu dintre ei dedu semnulu si lautarii incepura. Jocara jocului loru traditionalu: Calusieriulu. Acesta este unu dantiu, care cere mare desteritate, pe carea inse voinicii feciori o documentara pe deplinu.

La Calusieriu femeile nu iau parte, este dantiulu fecioriloru, acestia 'lu jocu invertindu bêtele d'asupra capului loru. Candu se ostenira, intrerupsera jocului, se odihnira puçinu si apoi cu poteri innoite se apucara de Ardelean'a. Flacaii si acésta o jocara frumosu, dér' cá se spunu adeverulu — jocului femeiloru mi s'a parutu fara gratia.

Am privitu lungu timpu la jocatori, candu unulu din Ciceronii mei me intrebà: „D'apoi Dt'a de ce nu joci? Pentru omu tineru se cade dieu a inverti fetele. Sunt aici si pentru domni, eu' privesce in drépt'a." Mi arata pe fat'a judelui romanu din Vidr'a, bogatu fórte, in a carui casa dupa cumu mi se spuse a fostu si Jókai, candu venise se culéga materia pentru vre'unu romanu. In numele domnului, m'am decisu. Apoi ce carricaturi am facutu eu si ce cinste avù Ardelean'a cu mine, scie bunulu Ddieu. Mosiulu meu me laudà dicêndu, ca asiu fi bunu de fecioru de motiu. Prindiendu curagiu am si provocatu pe o fata curatica, care inse nu parú de locu a fi incantata, ca unu domnu binevoise a luá notitia de ea. Nu dupa mine asteptá ea, cá se o jocu, ci dupa unu altu fecioru fara semenu.

„Eu' spunemi cum te chiama" o intrebaiu. Ea mi respunse cu voia rea: „Mariana" — „Ei bine frumósa Mariana, de ce nu esci mai vesela?" — „Nu mi place se

) Aici Sarkadi face unu semnu si dice: „Iancu a fostu regele muntiloru acestora, care a jocatu in Transilvani'a intre moti rolulu de conducetoriu. Mai tardiu tienendu-se insielatu, ca-ci nu l'au remuneratu) s'a datu beuturei si a nebunitu. Dupa cum scimu, nu mai traiesce." Trad.

*) Trebuie se observamu la notitia acést'a a dlui Sarkadi in interessulu adeverului istoricu, ca fericitulu Iancu a respinsu chiaru ori-ce remuneratiune personala cu cuventu, ca s'a luptatu pentru drepturile poporului si ca poporulu se fia remuneratu. Red.

jocu.“ — „Póte, ca cu mine nu? Apoi vedi, eu nici nu vreau se me mai ducu de aici acasa, vinu in satulu vostru cá dascalu, eara Dt'a vei fi . . . . — „Mérga domnisoriulu numai acasa frumusielu la taica-seu si maicas'a, noi avemu dascalu.“ — „Asia dér' vinu cá carciumariu, dér' numai pentru Dt'a.“ — „Ba dieu pentru aceea se nu viní!“ Asta n'o mai dise Mariana, ci unu fecioru, care audise pana in fine galanteriele mele glumetie.

Acest'a era asiadér' feciorulu, dupa care asteptá Marian'a. Eu 'mi gandeamu: nici fat'a acésta nu e frumós'a Elen'a, nici eu nu sum Paris, dieu nu voiu face pe muntele „Gain'a“ unu resbelu troianu in miniatura. Mi-am luatu catrafusele si am parasitu pe Marian'a, cá se prinda voia buna, eu me puseiu a priví. Candu se finise joculu flacaulu Marianei vení la mine si me loví pe umeri in modu amicabilu. „Dér' pentru asta nu te supera domnisiorule. Peste doue septemani bucurosu te voiu vedé la nunt'a mea, chiaru si de nu vei fi dascalu pana atunci.“ Apoi avú bunatatea a mi arata vreo cateva neveste tinere cá se mi petrecu cu ele. Numai cam cu grija — adaugá — ca motiulu nu prea scie de gluma.

Am vediutu si o mica incaierare. Doi ómeni cam beuti nu se prea poteau invoi si incepura a se certá. Neamurile adusera sucursu si ordinea numai cu pretiulu unoru capete sparte se potú restabilí. M'am mai uitatu odata impregiuru apoi am plecatu catra casa. Sórele de diminétia m'a gasitu pe drumu. Buciumulu pastoriului salutà reversatulu dioriloru. Sórele apunendu inca me ajunse in drumu. Buciumulu bineventà crepusculului de séra. Cugetele mele erau la têrgulu de fete dela „Gain'a“, unde dieu nu sunt pentru ori-cine. Credu, ca balurile de prin salónele din capitala mai curendu sunt têrguri de fete. —

Liviu Branu de Lemeni.

Diverse.

(Balu in Alb'a-Iuli'a.) Comitetulu de primire la adunarea generala a Societatiei pentru fondu de teatru romanu invita la balulu, ce se va arangiá cu ocasiunea acestei adunari in 17 Novembre 1878 st. n. in Alb'a-Iuli'a in sal'a chioscului promenadei din orasiu in favórea „Societatii pentru fondulu de teatru romanu“ si a soldatiloru raniti in Bosni'a. — Pretiulu de intrare: pentru persón'a 1 fl. v. a., pentru familia 2 fl. v. a. Oferte se primescu cu multiumire si se voru publicá. Bilete de intrare se capeta in sér'a balului la cassa, pana atunci in negotiatori'a d-lui Antonu Csiki. Inceputulu va fi la 8 óre sér'a. Din Ordinea de dantiu vedemu, ca jocurile se voru incepe cu „Ardelean'a“, „Roman'a“ se va jocá de 2 ori inainte si dupa pausa, ér' intre pausa se va jocá „Calusierulu“ si „Batut'a“ de 16 parechi. Balulu se va fini cu joculu „Hatiegan'a“.

(Concertele filarmonice) arangiate de unu numeru insemnatu de tineri sub directiunea bravului maiestru alu capelei orasiului Brasiovu A. Brandner voru avé locu in sal'a otelului Nr. 1 in 22 Nov. 14 Dec. a. c. si in 14 Ianuariu 1870. — Abonamentele se potu face dela 15 Nov. incependu la librari'a d. H. Zeidner têrgulu graului. Pretiulu abonamentului pentru tóte trei concertele este: pentru loculu I. de 3 fl, pentru loculu II de 2 fl. 40 cr. — Piesele ce se voru esecuta in aceste concerte voru fi: „Ouvertur'a la frumós'a Melusin'a“ si „la Athali'a“ de Mendelssohn; Ouvertur'a din „Tannhäuser“ de R. Wagner; Simfoniele 2, 3 si 4 de Beethoven; Introductiunea din oper'a „Lohengrin“ de R. Wagner; „Danse macabre“ de Saint-Saëns si „marsiulu de resbelu alu preotiloru“ din „Athali'a“ de Mendelssohn s. a. tóte dupa partitur'a originala.

(Musterii la diplomatia.) Sub acést'a rubrica scrie „Telegraphulu“ din Bucuresci: „Se dice, ca guvernulu s'ar' fi ocupandu cu completarea personalului nostru diplomaticu si se sustiene ca pentru unulu din posturile de primu-secretariu, la una din cancelariele cele mai importante, s'ar' fi presentandu, cá musteriu unu fostu functionaru, a carui tolerantia, mài sub tóte guvernele, in functiunile ce a ocupatu in tiéra, a fostu unu lungu scandalu. Nè facemu datori'a a prevení in genere pe toti dnii ministrii si in particularu pe d. ministru de esterne, cá se nu cada in asemeni gresieli, pentru ca tienemu fórte multu, cá baremu faç̧ia cu strainatatea, cá statu independinte, se debutamu mai bine de cum am debutatu adesea in tiéra. Intielegemu, ca guvernulu intregu si d. ministru de esterne in particularu se voiesca a gasí pentru posturile de primi secretari din acei ómeni, cari se nu créda numai in salariile ce ar' primi, ci se mai aiba si ceva venituri proprie ale loru; si ca pentru acést'a, necunoscêndu póte indestulu áverea fiecarui'a, — lucru in adeveru cam greu de cunoscutu la noi, ca-ci mai adesea acést'a apartiene de domeniulu misteriului, — ar' fi luatu cá „criterium“ viéti'a publica, ce ducu unii ómeni, cari se vedu, cheltuindu in drépt'a si in stang'a cam fora nici o socotéla. Ei, domniloru ministri! Déca acést'a ar' poté se ve serve cá „criterium“ in alegerea, de care aveti necessitate, ve asiguramu, ca poteti fi insielati, ca-ci se nu perdeti din vedere, ca la noi in tiéra sunt multi ómeni, cari n'au nici o avere si cu tóte acestea cheltuiescu cu desfrêu in desfrênari. Esemple: Observati iu capitala cu séma: Priviti unu domnu, care negotiu nu face, mosii nu are, in functiuni nu se afla, bauchieru nu este, vre-unu Goth'a séu Hamburg n'a castigatu, si cu tóte acestea dejuna la Hugues, prandiesce la Broft, se imbraca la Prinzian si la Frank, face voiagiuri cá unu milionaru englesu si . . . . de felu e unu bîrsanu. Ei, de unde bani? Negresitu din „ghesiefturi“ si din „facemu treburi“. Vedeti pe unu altulu, simplu functionariu pana mai deuna-di, cu salariu numai de 700 lei si pe 700 lei 12 secuestre; dér' cu tóte astea, tóta diu'a in birje fora numeru, platita cu 50 napoleoni pe luna, dejunuri si prandiuri numai de vênaturi, beuturi numai din pivnitie straine reservate, doue trei Afrodite schimbate pe septemana, plusu o Aspasia. Ei bine, de unde sunatori? Trebuie se fi fostu vamesiu mai mare, peste vamesii mai mici, afirma tóta lumea. Éca dér' demonstratu pe scurtu, ca nu toti cati cheltuiescu bani, chieltuiescu din banii loru. Nu dicemu, ca, cá se póta cineva cheltui multu, fora se aiba ceva, nu se cere óre-care sciintia diplomatica, de óre-ce diplomati'a e o adeverata siretenia; dér' nu amu dorí niciodata, cá diplomati'a nóstra in politica se-si recruteze representantii dintre acestu soiu de diplomati. Mai bine voimu, cá fraculu oricarui functionaru diplomaticu se fia patatu si fruntea curata, de catu fruntea se fia patata si fraculu curatu.“

(Furtuna si zapada in Vien'a.) In nóptea de Sambata spre Duminica a eruptu deodata cu mare potere elementara o furtuna din cele mai infricosiate asupra Vienei, acoperindu deodata totu orasiulu de-o zapada de doue urme de grósa astfeliu, incatu pe trotoare numai potea amblá nimeni, ca-ci de pe coperisiele caseloru cadeau lavine intregi de zapada. Zidurile erau acoperite cu-o cója grósa de zapada inghiaçiata. Multi din stalpii telegrafici, impovarati de zapada au cadiutu, ér' firele telegrafice prin unele locuri fura de totu incurcate si stramutate dela unu locu la altulu. „De mai multe óre, scrie „Presse“, nu mai avemu nici unu feliu de comunicatiune telegrafica cu esternulu. Elementele érasi au doveditu odata, ca sunt mai tari, decatu operele facute de man'a omului, o colossala opera technica, retieau'a telegrafica a Vienei intinsa totu numai pe stalpi de feru a fostu in urm'a furtunei si a zapadii, ce a cadiutu in nóptea spre 3 Novembre, in timpu de 12 óre mai cu totulu distrusa.“ — Gradinile publice ale Vienei au fostu mai de totu devastate. Multime de pomi din tóte gradinile si mai toti pomii de pe Ringstrasse au fostu rupti din radacina. Frundiele erau inca pe arbori si ast'a a contribuitu la aglomerarea zapadii pe copaci. La ameadiu nu se vedeau pe alee decatu gramedi de crace rupte si tîrîte de furtuna. Tramwaiurile, Omnibusele si birjele inca n'au mai potutu comunicá in diu'a aceea. Orasiulu oferea unu aspectu tristu si melancolicu, stradele cele mai frecventate erau mai de totu pustiite si pline numai cu zapada.

(Tacsele de intrare la espositiunea din Paris) au adusu urmatoriulu venitu: in lun'a lui Maiu 1.278,860 franci, Iuniu 1.951,103 fr., Iuliu 1.823,176 fr., Augustu 1.969,335 fr., Septembre 2.674,104 fr., Octobre 2.925,330 fr., in totalu 12.621,908 franci. Espositiunea dela 1867, care se deschisese inca din lun'a lui Aprilie si a duratu asiadér' 7 luni, a avutu unu venitu numai de 9.645,417 franci.

(**Necrologu.**) Romanii din cerculu Lapusiului ér' au fostu loviti de crud'a sórte prin perderea nereparabila a prea bine meritatiloru si zelosiloru barbati Demetriu Varn'a, vice-protopopu, parochu in Lapusiulu rom. si fostu directoru la scól'a episcopala rom. din Lapusiulu ung., si Iuliu Popu de C.-Monosturu, vice-notariu alu comitatului Solnok-Doboka. Ambii au fostu secerati de acelasiu morbu, celu d'antaiu a repausatu in nóptea spre 25 Sept. a. c. in etate de 42 de ani, ér' alu douilea s'a mutatu la cele eterne in nóptea spre 8 Octobre in etate de 32 de ani. In celu d'antaiu amu perdutu unu preotu devotatu, amicu alu poporului, alu scóleloru si alu literaturei romane, ér' in alu douilea pe unu functionariu harnicu si dreptu. Pe amendoui ii deplangu consangenii, amici numerosi si poporulu romanu. — La inmormentarea m. o. d. Demetriu Varn'a in cimeteriulu biséricei din Lapusiulu romanu au fostu de faç̧ia afara de mai totu clerulu tractualu si tóta inteligenti'a cercului, si unu publicu fórte numerosu. Mare impressiune a facutu sosirea junimei studióse dela scól'a episcopala rom. din Lapusiulu ung. sub conducerea neobositului invetiatoriu Alesiu Latisiu, care a condusu chorulu scolariloru. Acestu choru a cantatu la finea vorbirei funebrale rostite cu elocintia oratorica de catra d. Eugeniu Sabo, professoru si preotu, unu imnu funebralu c'unu astfeliu de succesu, incatu au remasu uimiti si strainii. — Inmormentarea st. d. Iuliu Popu asemenea s'a seversitu cu mare solemnitate, asistandu deregatori ai comitatului Solnok-Doboka, cari au pusu pe cosciugulu defunctului in semnu de recunoscintia o cununa cu mai multe inscriptiuni. Din caus'a departarei potura participá numai professorii dela scól'a episcopala din Lapusiulu ung. Cuventulu funebralu s'a disu de catra cunoscutulu oratoru m. o. d. Ioanu Medanu, preotu gr.-c. din Magureni, ér' cu ertaciunile a fostu insarcinatu de catra on. familia d. E. Sabo, preotu si professore, care si cu acést'a ocasiune si-a aretatu capacitatea oratorica, storcindu lacrimi in ochii tuturoru. Chorulu vocalu a fostu condusu de catra bravii si demnii invetiatori Alessiu Latisiu din Lap. ung. si Elia Popu din Siomcut'a mare, cu desteritate, indestulindu pe toti cei de faç̧ia.

Unu amicu.

Ajutórie pentru ranitii din Bosni'a.

Gelou, in 9 Octobre 1878.

(Urmare.)

4. Pe list'a subscrisei: Dela dómn'a Gurzo 50 cr., Popu nasc. Rosali'a Baldi 2 fl., Debor'a Miklos 2 fl., Mihaelu Sindler 1 fl., Petrease Brezló 1 fl., Stefanu Héczey 2 fl., Todoru Stanu 2 fl., Stefanu Lazaru 1 fl., Marie Popu 1 fl., N. N. 1 fl., baronulu Iosika Andor 1 fl., br. Iosika Gyula 1 fl, Ludovicu Bidermann 1 fl., Stefanu Asztalos 50 cr., dómn'a Bidermann 1 fl., Iosifu Toth 40 cr., Iulian'a Szabó 20 cr., Ros'a Orbán 20 cr., Martoniase Bárdos 20 cr., Samet Naftalia 50 cr., Lil'a Szabó 20 cr., Martinu Bárso 50 cr., Indreiu Vincze Márton 10 cr., Davidoe Aronu 10 cr., Michaelu Biró 20 cr., Ludovicu Széles 40 cr., Georgie Toth 10 cr., Stefanu Kuhn 20 cr., Martinu Bárdos 25 cr., Franciscu Gurzo 41 cr., Marie Héczey 84 cr., din comnn'a Fenesiulu-romanu din bucatele adunate 14 fl., dela comun'a Lon'a-sasésca pentru bucatele adunate 12 fl., dela comun'a Somesiulu-rece si Somesiulu-caldu din bucatele adunate 3 fl. Cu totulu 51 fl. 80 cr. v. a.

5. Pe list'a dómnei Rosali'a Rosenberger n. Mátyás: Dómn'a Ázbej 1 fl., Mártonésa Ázbej 1 fl., Iacobu Capusianu 1 fl., Iosifu Nagy 40 cr., Alesandru Benedek 1 fl., Ladislau Horváth 1 fl., Paulu Maté 1 fl., Balintu Krobáth 1 fl., Georgie Biró 2 fl, Ludovicóe Goldstein 60 cr., Bert'a Kohn 5 fl., Neumann Bernád 2 fl., Salamon Iosef 20 cr., din obiecte vendute 3 fl. Cu totulu 20 fl. 20 cr. si dela dómn'a Ignácz Rosenberger 200, dela dómn'a colectanta 300 sugari.

6. Pe list'a dómneloru Csákány si Péchy: Dela Leopoldu Auer 2 fl., Martoniase Amiras 60 cr., Sindler 20 cr., Chirileasa Pfalz 2 fl., Teresi'a Streck 1 fl., Ludovicóe Mártonfi 1 fl., Csernik 50 cr., Tardi jun. 30 cr., Kmoch 40 cr., Balog Lajosné 1 fl., Samoila Goldfrid 20 cr., Colomanu Tothfalusi 30 cr., Iliesiu Orosz 20 cr., preotésa de Deesi 2 fl., Stefanu Borbély 15 cr., Chirilésa Szöllősy 20 cr., Paulu Kovács 30 cr., Szatmári Etelka 10 cr., Susan'a Binder 10 cr., László Iosefné 10 cr., Agnet'a Szász 10 cr., Irimioe Bartha 50 cr., Iliase Sfirle 5 cr., Simioniase Chimpianu 5 cr., Georgie Comanu 40 cr., Todoru Badea 20 cr., Georgie Maier 20 cr., Georgie Comanu 20 cr., Ioanu Hurubanu 20 cr. Cu totulu 14 fl. 55 cr.

Rosali'a Popu nasc. Baldi,
cassier'a comitetului ajutatoriu.

(Va urma.)

Am deschisu

Cancelari'a advocatiala

in Brasiovu têrgulu flosului (Flachszeile) Nr. 27 si primescu insarcinari in cause civile si criminale si in ori-care alta afacere advocatiala.

Dr. **Nicolae Branu** de **Lemeni.**
advocatu.

2—2

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 8 Novembre st. n. 1878.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	60.85	Oblig. rurali ungare .	73.—
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu) .	62.45	„ „ Banat-Timis.	79.50
Losurile din 1860 .	112 30	„ „ transilvane.	84.—
Actiunile bancei nation.	788.—	„ „ croato-slav.	74.75
„ instit. de creditu	224.50	Argintulu in marfuri .	100.—
Londr'a, 3 luni. .	116.80	Galbini imperatesci .	5.60
		Napoleond'ori . . .	9.38
		Marci 100 imp. germ. .	57.90

Editoru: Iacobu Muresianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.
Tipografi'a: Ioane Gött si fiiu Henricu.